

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA MIROSŁAW JABŁOŃSKI przeciwko POLSCE

(Skarga nr 33985/05)

WYROK – 8 lipca 2008 r.

W sprawie Mirosław Jabłoński przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako
Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan N. BRATZA, *Przewodniczący*,
Pan L. GARLICKI,
Pan G. BONELLO,
Pani L. MIJOVIĆ,
Pan D. T. BJORGVINSSON,
Pani L. BIANKU,
Pan M. POALELUNGI, *sędziowie*,
oraz Pan L. EARLY, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 17 czerwca 2008 r., wydaje
następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 33985/05) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Trybunału zgodnie z art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatela polskiego, pana Mirosława Jabłońskiego („skarżący”), w dniu 7 września 2005 r.

2. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej („Rząd”) reprezentowany był przez pana Jakuba Wołásiewicza, Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.

3. Dnia 27 września 2007 r. Trybunał zdecydował o zakomunikowaniu Rządowi skargi. Jednocześnie zdecydował zbadać skargę co do meritum, jak i jej dopuszczalność (art. 29 § 3).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżący urodził się w 1963 r. i mieszka w Warszawie.

5. Dnia 18 grudnia 2003 r. skarżący został aresztowany przez policję pod zarzutem napaści ze skutkiem śmiertelnym oraz obrotu kradzionymi towarami.

6. Dnia 19 grudnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Warszawie wydał nakaz aresztowania skarżącego. Sąd oparł się na uzasadnionym przypuszczeniu, iż skarżący popełnił zarzucane mu czyny oraz wyraził obawę, iż skarżący może nakłaniać świadków do składania fałszywych zeznań. Ponadto sąd podkreślił, iż istnieje duże prawdopodobieństwo nałożenia na skarżącego surowej kary.

7. W trakcie śledztwa Sąd Okręgowy w Ostrołęce dnia 4 marca 2004 r., 11 maja 2004 r. oraz 11 grudnia 2004 r. przedłużał okres tymczasowego aresztowania w stosunku do skarżącego. W swoich postanowieniach sąd powoływał się na duże prawdopodobieństwo, iż skarżący popełnił zarzucane mu czyny działając we współpracy z licznymi współoskarżonymi w zorganizowanej grupie o charakterze przestępczym. Ponadto sąd podkreślił potrzebę pozyskania dalszych dowodów, a w szczególności przesłuchania licznych świadków oraz podejrzanych, jak również dokonania konfrontacji głównych świadków z osobami poszkodowanymi.

8. Dnia 29 września 2004 r. skarżący na podstawie zarzutów rozpatrywanych w odrębnym postępowaniu został uznany przez Sąd Rejonowy w Wyszkowie za winnego i skazany na jeden rok i cztery miesiące pozbawienia wolności za uchylanie się od płacenia alimentów oraz wysuwanie pogroźek. Sąd odliczył karę pozbawienia wolności od okresu tymczasowego aresztowania skarżącego.

9. Dnia 23 czerwca 2005 r. skarżący oraz dwudziestu trzech innych oskarżonych zostali postawieni przed Sądem Okręgowym w Ostrołęce. Akt oskarżenia przeciwko skarżącemu zawierał zarzut napaści ze skutkiem śmiertelnym oraz obrotu kradzionymi towarami; czyny popełnione w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Skarżącemu jednakże nie przedstawiono zarzutu udziału w zorganizowanej grupie przestępczej.

10. Okres tymczasowego aresztowania skarżącego był przedłużany przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w następujących dniach: 9 maja 2005 r., 8 grudnia 2005 r., 9 czerwca 2006 r., 11 września 2006 r., 11 czerwca 2007 r. oraz 17 października 2007 r. Sąd powtórzył powody przytaczane we wcześniejszych opiniach. Sąd stwierdził również, iż powody zatrzymania skarżącego pozostawały nadal uzasadnione, jak również, iż istniało duże prawdopodobieństwo nałożenia na skarżącego surowej kary.

11. Skarżący złożył zażalenia na postanowienia przedłużające jego tymczasowe aresztowanie. Zażalenia zostały oddalone przez sąd dnia 1 lipca 2005 r., 20 stycznia 2006 r., 11 lipca 2006 r. oraz 20 października 2006 r.

12. Dnia 1 lutego 2006 r. sąd wydał postanowienie o oddzieleniu sprawy 8 współoskarżonych do oddzielnego postępowania.

13. Dnia 16 marca 2006 r. oraz 23 marca 2006 r. sprawy dwóch współoskarżonych zostały wyłączone do oddzielnego postępowania.

14. W międzyczasie dnia 9 września 2005 r., dnia 27 marca 2006 r. oraz dnia 19 marca 2007 r. skarżący składał, niestety nieskuteczne wnioski o uchylenie aresztu. Sąd stwierdzał, iż przesłanki jego zatrzymania pozostawały nadal uzasadnione.

15. Między dniem 13 marca 2006 r. oraz dniem 4 czerwca 2007 r. sąd odbył siedemdziesiąt jeden rozpraw.

16. Dnia 11 czerwca 2007 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce uznał skarżącego za winnego zarzucanych mu czynów i skazał na karę siedmiu lat pozbawienia wolności. Skarżący złożył odwołanie.

17. Sprawa nadal toczy się przez Sądem Apelacyjnym w Warszawie.

18. Skarżący nie złożył skargi na naruszenie prawa strony do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie przez sąd krajowy na podstawie art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (ustawa z 2004 r.).

II. ODPOWIEDNIE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

19. Odpowiednie prawo krajowe i praktyka dotycząca nałożenia tymczasowego aresztowania w czasie trwania postępowania sądowego, podstaw jego przedłużenia, uchylenia tymczasowego aresztowania oraz zasad odnoszących się do innych tak zwanych środków zapobiegawczych są zawarte w wyrokach Trybunału w sprawach *Gołek p. Polsce*, nr 31330/02, §§ 27-33, 25 kwietnia 2006 r. oraz *Celejewski p. Polsce*, nr 17584/04, §§ 22-23, 4 sierpnia 2006 r.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

20. Skarżący skarżył się, że długość okresu jego tymczasowego aresztowania była nadmierna. Skarżący opierał się na art. 5 § 3 Konwencji, który stanowi, iż:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ust. 1 lit. c) niniejszego artykułu ... ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę”.

21. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność

22. Rząd wnosił, iż skarżący nie wykorzystał wszystkich środków odwoławczych przewidzianych przez prawo polskie, w tym nie złożył zażalenia na kilka postanowień przedłużających jego tymczasowe aresztowanie. Skarżący nie odniósł się do tego zarzutu.

23. Trybunał stwierdza, iż skarżący nie złożył zażalenia na cztery pierwsze postanowienia przedłużające okres jego tymczasowego aresztowania, podjęte kilka miesięcy po jego zatrzymaniu. Jednakże skarżący podczas postępowania sądowego składał odwołania od wszystkich decyzji przedłużających jego tymczasowe aresztowanie oraz złożył trzy wnioski o uchylenie aresztu. Trybunał już wcześniej rozstrzygnął, iż te środki odwoławcze, a mianowicie zażalenie na postanowienie o zatrzymaniu oraz/lub wniosek o uchylenie tymczasowego aresztowania, bez względu, czy został złożony do prokuratury czy do sądu w zależności od fazy postępowania, jak również zażalenie na postanowienie przedłużające okres tymczasowego aresztowania, według prawa polskiego służą temu samemu celowi. Cel ten to zapewnienie kontroli oraz zgodności z prawem instytucji aresztowania w którejkolwiek fazie postępowania, zarówno w postępowaniu przygotowawczym oraz w czasie postępowania sądowego, jak również uchylenie aresztu, o ile okoliczności sprawy nie uzasadniają dalszego zatrzymania (zobacz *Iwańczuk p. Polsce* (decyzja), nr 25196/94, 9 listopada 2000 r., oraz *Wolf p. Polsce*, nr 15667/03 oraz 2929/04, § 78, 16 stycznia 2007 r.). Z orzecznictwa Trybunału wynika, iż skarżący nie jest zobowiązany do składania zażalenia na każde postanowienie przedłużające jego tymczasowe aresztowanie (zobacz *a contrario, Bronk p. Polsce* (decyzja), nr 30848/03, z dnia 11 września 2007 r.).

24. Należy stwierdzić, że skarga nie może zostać odrzucona z powodu niewykorzystania środków krajowych. Trybunał ponadto zauważa, iż nie jest ona rażąco bezzasadna w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji oraz nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Powinna więc zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Okres brany pod uwagę

25. Okres tymczasowego aresztowania skarżącego rozpoczął się dnia 18 grudnia 2003 r., kiedy to skarżący został zatrzymany pod zarzutem napaści ze skutkiem śmiertelnym oraz obrotu kradzionymi towarami. Dnia 11 czerwca 2007 r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce uznał go za winnego zarzucanych mu czynów.

26. Jednakże w okresie między dniem 1 grudnia 2004 r. oraz 1 kwietnia 2006 r. skarżący odbywał karę pozbawienia wolności nałożoną na niego

w wyniku innego postępowania karnego. Ten okres, do którego odnosi się art. 5 § 1 (a), musi więc zostać wyłączony z okresu tymczasowego aresztowania skarżącego liczonego zgodnie z wymogiem art. 5 § 3.

Zgodnie z powyższym okres brany pod uwagę wynosi dwa lata, jeden miesiąc oraz dwadzieścia cztery dni.

2. *Argumenty stron*

(a) **Skarżący**

27. Skarżący w ogólności twierdził, iż jego skarga złożona do Trybunału była zasadna. Argumentował, że przetrzymywanie go w areszcie tymczasowym przez tak długi okres naruszyło jego prawa oraz Konwencję.

(b) **Rząd**

28. Rząd argumentował, iż długość tymczasowego aresztowania skarżącego nie była nadmierna. Rząd utrzymywał, iż areszt skarżącego był uzasadniony istnieniem zasadnego podejrzenia, iż skarżący popełnił zarzucane mu zbrodnie o poważnym charakterze. Ponadto tymczasowe aresztowanie było uzasadnione dużym prawdopodobieństwem nałożenia na skarżącego surowej kary oraz obawą przed utrudnianiem postępowania.

29. Sądy przedstawiały uzasadniające oraz wystarczające przyczyny zatrzymywania skarżącego w areszcie przez cały przedmiotowy okres oraz w sposób skrupulatny kontrolowały potrzebę dalszego zatrzymywania skarżącego w areszcie. Rząd pokreślił, iż postanowienia o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego nie były przyjmowane w sposób rutynowy, lecz w oparciu o indywidualne przesłanki.

30. Reasumując, Rząd uwypuklił, iż postępowanie przeciwko skarżącemu powinno być rozpatrywane jako skomplikowane z uwagi na znaczną ilość materiału dowodowego uzyskanego w czasie śledztwa, a następnie ocenianego podczas postępowania sądowego. Postępowanie było prowadzone w sposób sumienny i skrupulatny. Rząd poinformował również, że sąd podejmował natychmiastowe środki mające na celu dyscyplinowanie świadków, którzy nie stawiali się na rozprawach.

3. *Ocena Trybunału*

(a) **Zasady ogólne**

31. Trybunał przypomina, iż zasady ogólne dotyczące prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie oraz uchylenia tymczasowego aresztowania, gwarantowane przez art. 5 § 3 Konwencji, zostały zawarte w wielu wcześniejszych wyrokach Trybunału (zobacz między innymi *Kudła p. Polsce* [GC], nr 30210/96, §§ 110 i następne ECHR 2000-XI, oraz *McKay p. Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 543/03, § 41, ETPCz 2006– ..., wraz z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie zasad do okoliczności niniejszej sprawy

32. W postanowieniach dotyczących tymczasowego aresztowania skarżącego organy sądowe oprócz uzasadnionego podejrzenia przeciwko skarżącemu podawały zasadniczo dwie dodatkowe przyczyny, a mianowicie (1) surowość grożącej skarżącemu kary; (2) potrzebę zabezpieczenia właściwego przebiegu postępowania, a w szczególności ryzyko, iż skarżący mógłby fałszować dowody. Jednakże odnośnie ostatniej przyczyny Rząd nie przedstawił żadnych konkretnych powodów uzasadniających taką opinię (zobacz punkt 6 i 7).

33. Trybunał przyznaje, iż zasadne przypuszczenie, że skarżący popełnił zarzucane mu czyny, mogło początkowo uzasadniać tymczasowe aresztowanie skarżącego. Również potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a w szczególności procedury związane z uzyskiwaniem dowodów z zeznań świadków, stanowiły na początku istotne podstawy stosowania tymczasowego aresztowania względem skarżącego.

34. Jednakże wraz z upływem czasu podstawy te stopniowo traciły na znaczeniu. Trybunał zobowiązany jest zatem do rozstrzygnięcia, czy inne podstawy, na które powoływały się sądy – a mianowicie surowość kary grożącej skarżącemu oraz ryzyko manipulacji dowodami – były „wystarczające” oraz „zasadne” (zobacz *Kudła*, cytowane powyżej, § 111). Zgodnie z orzecznictwem, prawdopodobieństwo surowej kary, która może zostać nałożona na skarżącego, prowadzi do domniemania, iż skarżący mógłby utrudniać postępowanie. Jednakże Trybunał pragnie przypomnieć, że o ile surowość grożącej kary jest istotnym elementem w ocenie ryzyka ucieczki lub recydywy, to poważny charakter zarzutów nie może sam z siebie uzasadniać długich okresów tymczasowego aresztowania (zobacz na przykład *Michta p. Polsce*, nr 13 b425/02, § 49, 4 maja 2006 r.).

35. Odnośnie ryzyka manipulowania dowodami przez skarżącego Trybunał nie jest przekonany, iż stanowi to istotną przesłankę dla zatrzymywania skarżącego w tymczasowym areszcie przez cały okres brany pod uwagę. Na wstępie Trybunał zauważa, iż Sąd Rejonowy w Warszawie, wydając postanowienie o tymczasowym aresztowaniu skarżącego, odniósł się bardzo ogólnie do ryzyka manipulowania dowodami przez skarżącego (zobacz w szczególności postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 19 grudnia 2003 r. punkt 6 powyżej). Po drugie, Trybunał zwraca uwagę, iż poszczególne postanowienia nie przedstawiały żadnych argumentów potwierdzających, iż obawy te były uzasadnione. Tak ogólnie sformułowana obawa, wynikająca z charakteru zarzutów ciężących na skarżącym, mogła stanowić podstawę zatrzymania skarżącego w początkowej fazie postępowania. Jednakże wobec braku innych podstaw potwierdzających, iż ryzyko negatywnego wpływu na świadków realnie istniało, Trybunał nie może uznać tej przesłanki jako uzasadniającej zatrzymanie skarżącego w tymczasowym areszcie przez cały wyżej wymieniony okres.

36. Trybunał zgadza się z Rządem, iż sprawa karna trocząca się przeciwko skarżącemu może być uznana za skomplikowaną, biorąc pod uwagę charakter zarzutów oraz obszerność materiału dowodowego. Trybunał zwrócił szczególną uwagę na dużą liczbę świadków oraz przeprowadzonych rozpraw (zobacz punkt 15 powyżej). Jednakże organy sądowe, odnosząc się w sposób ogólny do skomplikowanego charakteru sprawy, nie wykazały jednak, czy charakter sprawy wymagał ciągłego przebywania skarżącego w areszcie tymczasowym. Trybunał przyznaje, że sądy krajowe stanęły przed szczególnie trudnym zadaniem rozpatrywania sprawy dotyczącej zorganizowanej grupy przestępczej. Jednakże należy również zauważyć, iż skarżącemu nie został przedstawiony zarzut udziału w zorganizowanej grupie przestępczej.

37. Trybunał stwierdza, iż podczas całego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego organy sądowe nie brały pod uwagę możliwości zastosowania wobec skarżącego innych środków prewencyjnych, takich jak poręczenie majątkowe czy nadzór policji, wyraźnie przewidzianych przez polskie prawo w celu zabezpieczenia właściwego przebiegu postępowania karnego. Trybunał przypomina, że zgodnie z art. 5 § 3 Konwencji organy sądowe decydując o uchyleniu bądź zastosowaniu tymczasowego aresztowania w stosunku do konkretnej osoby, zobowiązane są do rozpatrzenia alternatywnych środków zapewniających stawiennictwo tej osoby przed sądem. W rzeczywistości powyższy artykuł nie stanowi wyłącznie prawa do „osądzenia w rozsądnym terminie albo zwolnienia na czas postępowania”, ale również przewiduje, iż „zwolnienie może zostać uzależnione od gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę” (zobacz *Jabłoński p. Polsce* nr 33492/6, § 83, 21 grudnia 2000 r.).

38. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Trybunał stwierdza, iż podstawy przedstawione przez krajowe organy sądowe nie były „zasadne” oraz „wystarczające” do uzasadnienia tymczasowego aresztowania skarżącego trwającego dwa lata, jeden miesiąc i dwadzieścia cztery dni. W takim wypadku nie jest już konieczne badanie, czy postępowanie było prowadzone ze szczególną starannością.

39. Stosownie należy stwierdzić, iż nastąpiło naruszenie art. 5 § 3 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

40. Skarżący ponadto złożył skargę na podstawie art. 6§1 Konwencji, twierdząc, iż długość postępowania karnego przekroczyła wymóg „rozsądnego terminu” określony w tym przepisie.

41. Jednakże zgodnie z art. 35 § 1 Konwencji:

„Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego ...”.

42. Trybunał stwierdza, iż skarżący nie skorzystał ze środka przewidzianego w ustawie z 2004 r., uznanego przez Trybunał za skuteczny w odniesieniu do postępowania sądowego (zobacz *Michalak p. Polsce* (decyzja), nr 24549/03 a dnia 1 marca 2005 r. oraz *Charzyński p. Polsce* (decyzja) nr 15212/03 z dnia 1 marca 2005 r.).

43. Wskutek czego powyższa skarga powinna zostać odrzucona na podstawie art. 35 §§ 1 i 4 Konwencji z powodu niewykorzystania środków krajowych.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

44. Artykuł 41 Konwencji stanowi, iż:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

45. Skarżący domagał się 100 000,000 (EUR) za poniesioną szkodę materialną i niematerialną.

46. Rząd uznał roszczenia skarżącego za nadmierne i bezzasadne.

47. Trybunał nie dostrzegł żadnego związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem oraz domniemaną szkodą materialną; wskutek czego odrzuca roszczenie. Z drugiej jednak strony, Trybunał stwierdza, że skarżący poniósł szkodę niematerialną, która nie może być zrekompensowana wyłącznie poprzez stwierdzenie naruszenia Konwencji. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz dokonując sprawiedliwej oceny, Trybunał przyznaje skarżącemu na tej podstawie 1000 euro.

B. Koszty i wydatki

48. Skarżący nie domagał zwrotu kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

49. Trybunał uważa za stosowne stwierdzić, iż odsetki za zwłokę powinny być oparte na marginalnej stopie Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą przewlekłej długości tymczasowego aresztowania skarżącego za dopuszczalną, natomiast pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 5 § 3 Konwencji;
3. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu w terminie trzech miesięcy od daty, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji 1000 euro [EUR] (jeden tysiąc euro) z tytułu szkody niematerialnej, które zostaną przeliczone na walutę krajową państwa pozwanego według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakikolwiek podatek, który może być pobrany od tych kwot;
 - (b) po upływie powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty przez cały okres zwłoki płatne będą od tej sumy zwykłe odsetki według marginalnej stopy kredytowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;
4. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 8 lipca 2008 r., zgodnie z art. 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence EARLY
Kancelarz

Nicholas BRATZA
Przewodniczący